

Sygn. akt VII U 1685/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Ewa Gulska

Protokolant st. prot. sąd. Anna Łempicka

po rozpoznaniu w dniu 29 maja 2015 roku w Lublinie

sprawy T. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania T. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 4 czerwca 2014 roku znak:(...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala T. B. prawo do emerytury od dnia (...)roku

Sygn. akt VII U 1685/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 czerwca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił T. B. przyznania prawa do emerytury, gdyż wnioskodawczyni nie udokumentowała 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach oraz 20-letniego stażu ubezpieczenia.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła T. B. domagając się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury. Wskazała, że pracował przez 15 lat w warunkach szczególnych w L. Hutach (...) oraz w gospodarstwie rolnym swoich rodziców.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

T. B. urodzona (...) w dniu 23 maja 2014 roku złożyła wniosek o emeryturę. Jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, jednak złożyła wniosek o przekazanie zgromadzonych tam środków na dochody budżetu państwa. Przed organem rentowym udowodniła 19 lat, 10 miesięcy i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych (okoliczności bezsporne).

Rodzice wnioskodawczyni byli właścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni (...) ha (zaświadczenie – k. 42). Wnioskodawczyni od 17 grudnia 1958 roku do 11 września 1984 roku była zameldowana pod adresem zamieszkania swoich rodziców (zaświadczenie – k. 43). W gospodarstwie uprawiane było żyto i ziemniaki oraz hodowane świnie i kury. Gospodarstwem zajmowała się matka wnioskodawczyni, gdyż ojciec pracował w ramach stosunku pracy.

Wnioskodawczyni uczyła się w szkole podstawowej w U. K., a następnie w szkole średniej w L.. Po powrocie ze szkoły każdego dnia pomagała matce w pracach w gospodarstwie. Zajmowała się inwentarzem, pomagała przy żniwach i wykopkach, sadzeniu i zbiorach. Wnioskodawczyni pomagała w gospodarstwie do czasu rozpoczęcia zatrudnienia do dnia 3 marca 1977 roku (zeznania Z. K. – k. 39v-40, zeznania Z. O. – k. 40-41, zeznania wnioskodawczyni – 51v).

T. B. od 4 marca 1977 roku rozpoczęła pracę w L. Hucie (...) na stanowisku saturatorowej (umowy o pracę – k. 1, 3 ao – k. 30). Od 16 października 1977 roku została przeniesiona na stanowisko operatora urządzeń do srebrzenia i suszenia termosów (k. 5 ao). Od 1 sierpnia 1980 roku zajmowała stanowisko sortowacza wyrobów szklanych (k. 10 ao). Od 1 grudnia 1982 roku powróciła na stanowisko operatora urządzeń do srebrzenia i suszenia termosów (k. 15ao). Stanowisko to zajmowała do końca zatrudnienia do 10 marca 2001 roku. Wnioskodawczyni przebywała na urlopie bezpłatnym od 19 stycznia 1990 roku do 11 stycznia 1992 roku oraz wychowawczych od 31 stycznia 1985 roku do 18 stycznia 1986 roku i od 27 kwietnia 1986 roku do 18 stycznia 1990 roku (świadcstwo pracy – ao).

Jako saturatorowa wnioskodawczyni nosiła innym pracownikom wodę do picia, gdyż pracownicy byli objęci obowiązkiem spożywania wody co pół godziny. Już wówczas wdychała szkodliwe substancje wytwarzane przy produkcji termosów. Następnie pracowała przy suszeniu termosów w suszarni, na końcowym etapie ich produkcji. Polegało to na suszeniu przy pomocy amoniaku, azotanu, srebra i jodu, już posrebrzonych termosów. Wnioskodawczyni wykonywała te czynności ręcznie. Krótko przez kilka miesięcy wnioskodawczynię skierowano do kontroli wodnej tj. testowania świeżo wykonanych termosów pod kątem nieprzepuszczalności wody (zeznania wnioskodawczyni – k. 13v, 51v). Wnioskodawczyni wykonywała pracę w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu pracy w okresach od 4 marca 1977 roku do 30 stycznia 1985 roku od 19 stycznia 1986 roku do 26 kwietnia 1986 roku i od 12 stycznia 1992 roku do 31 grudnia 1998 roku (15 lat, miesiąc i 25 dni)

Powyższy stan faktyczny ustalony został na podstawie powołanych dowodów. Dokumenty znajdujące się w aktach osobowych wnioskodawczyni jako wystawione przez pracodawcę nie budziły wątpliwości Sądu, co do ich autentyczności. Zeznania wnioskodawczyni oraz świadków w osobie sąsiadki i siostry były ze sobą zgodne, szczegółowe i logiczne. Z tych względów należało je obdarzyć wiarą.

Należy zaznaczyć, że Sąd nie jest związany żadnymi ograniczeniami w postępowaniu dowodowym w sprawach ubezpieczeń społecznych, które obowiązują w postępowaniu przed organem rentowym. Zasadniczym celem tego postępowania jest rozstrzygnięcie sprawy po dostatecznym, wszechstronnym wyjaśnieniu jej okoliczności spornych. Przepis art. 473 k.p.c. wprost stanowi, że w postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i przesłuchania stron. Powyższe oznacza, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. Z kolei ustalenie przez Sąd w toku postępowania odwoławczego, że dana praca była wykonywana w szczególnych warunkach jest wystarczającą podstawą do uznania wykonywanej pracy za pracę tego rodzaju (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, OSNP z 1998 roku, Nr 11, poz. 342; z dnia 21 września 1984 roku, III UZP 48/84, LEX nr 14630; z dnia 10 marca 1984 roku III UZP 6/84, LEX nr 14625).

Warunkiem uznania za pracę w warunkach szczególnych jest wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 roku, III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 roku, UIII UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 roku, I PK 194/08, LEX nr 528152 oraz z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10, LEX nr 619638). W związku z tym niedopuszczalne jest uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z

nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do wskazanego rozporządzenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 62/07, LEX nr 375653; z dnia 5 maja 2009 roku, I UK 4/09, LEX nr 509022 oraz z dnia 11 marca 2009 roku, II UK 243/08 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 22 kwietnia 2009 roku, II UK 333/08, LEX nr 1001310). Wykonywanie przez cały czas pracy wyłącznie pracy w szczególnych warunkach jest praktycznie bowiem niemożliwe w żadnym procesie technologicznym i nie było intencją ustawodawcy przyznanie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym wyłącznie osobom, które przez pełną dniówkę roboczą nie wykonują żadnych innych czynności poza wymienionymi w wykazie A. Jak wskazują przytoczone wyżej poglądy Sądu Najwyższego w ramach pracy w warunkach szczególnych wykonuje się także inne czynności mające związek z tą pracą.

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony materiał dowodowy pozwala na jednoznaczne przyjęcie, że wnioskodawczyni wykonywała pracę w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu pracy w okresach od 4 marca 1977 roku do 30 stycznia 1985 roku od 19 stycznia 1986 roku do 26 kwietnia 1986 roku i od 12 stycznia 1992 roku do 31 grudnia 1998 roku (15 lat, miesiąc i 25 dni). Jest to praca wymieniona w wykazie A w dziale XIV, pozycja 20 - Prace przy produkcji drobnych wyrobów ze szkła, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jak okresy składkowe, przypadające przed 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i w judykaturze ustawy panuje pogląd, że osobą, która ubiega się o zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym do stażu ubezpieczenia, musi spełnić kryteria pojęcia domownika, określonego w art. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz.U. z 1998 roku Nr 7, poz. 25 ze zm.). Domownik to osoba bliska rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie, stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. Osoba taka powinna wykonywać pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy pracowników, tj. minimum 4 godziny dziennie (wyroki Sądu Najwyższego z 2 lutego 1997 roku II UKN 96/96, OSNP 1997/23/473, z 13 listopada 1998 roku II UKN 299/98, 10 maja 2000 roku II UKN 535/99, Lex 49141).

Staż pracy w gospodarstwie rolnym nie zawsze jest równoznaczna z codziennym wykonywaniem czynności rolniczych, co może być uwarunkowane wielkością tego gospodarstwa, czy rodzajem produkcji rolniczej, ale pozostawania w ciągłej gotowości do wykonywania tej pracy również w zależności od sytuacji. Stąd też warunkiem jest zamieszkiwanie w pobliżu tego gospodarstwa, co zapewnia dyspozycyjność takiej osoby do pracy w tym gospodarstwie, w każdej chwili.

Wnioskodawczyni udowodniła, że pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia od 6 grudnia 1974 roku do czasu podjęcia zatrudnienia do 3 marca 1977 roku. Natomiast w postępowaniu przed organem rentowym udowodniła staż ubezpieczeniowy w wymiarze 19 lat, 10 miesięcy i 13 dni. Łącznie zatem wykazała staż ubezpieczeniowy wynoszący co najmniej 20 lat.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 1440 ze zm.), kobietom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w

wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Od 1 stycznia 2013 roku nie jest wymagane rozwiązanie stosunku pracy przez ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Według art. 32. ust. 2 za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Ustęp 4 stanowi natomiast, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie, których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Zgodnie z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Natomiast § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Jednocześnie przepis art. 1 § 2 rozporządzenia stanowi, że właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

Sumując powyższe, aby nabyć prawo do emerytury wnioskodawczyni musiała spełnić łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnąć obniżony do 55 lat wiek emerytalny;
- 2) nie przystąpić do otwartego funduszu emerytalnego;
- 3) na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnić:
 - a) co najmniej 15-letni okres wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz
 - b) staż pracy w wymiarze co najmniej 20 lat.

W ocenie Sądu Okręgowego wszystkie te przesłanki zostały przez wnioskodawczynię spełnione, toteż należało ustalić T. B. prawo do emerytury od dnia (...) roku, od dnia złożenia wniosku o emeryturę.

W tym stanie rzeczy, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.